

adducti sunt (1). Eulalius autem diaconus dum indagante veritate aperuisset nobis multimodas obligationis contra eum causas examine sacratissimi Concilii, et vigore adsiduae discussionis eo usque est devolutus, ut palam fatetur innoxium, eum fuisse damnatum, et malignis machinamentis eum criminatum: quod ut veridice adprobaret, poposcit ab Habentio episcopo scripturas diversarum confectas obligationum, quibus ita se obstrinxerat, ut ei perpetua societate mancipatus, nihil per eum contra Martianum episcopus possit reperiri verius, insuper objectionibus suis semper ei esset infestus: sed quoniam talium factionum vel conjurationum concilia bula non modo infirmat auctoritas canonum, sed resolvit sententia legum quam prolata in sui defensione diaconus ipse relegit dicens: Neque contra leges, neque contra bonos mores pacisci posumus. Reseratum est etiam Concilium Hilerdense, in quo jubetur per satisfactionem poenitentiae ad charitatem redire. Era quippe septima ita: *Qui sacramento se obligaverit, ut litigans cum quolibet ad pacem nullo modo redeat pro perjurio, uno anno e communione corporis et sanguinis Domini segregatus, reatum suum elemosynis, fietibus, et quantis potuerit jejuniis abluat: ad charitatem vero, quae operit multitudinem peccatorum celeriter redire festinet.*

Unde et receptis scripturis et a malo resipiscens conspirationis, testes qui se in tempore obtulerunt in nostram denuo reduxit praesentiam, quos liquide indagantes, et in ejus fuditus veritatem perquirentes, atque eos ab invicem dividentes, uno modo eademque sententia sua composita nobis fassi sunt mendacia, in quibus ita confictionum mendacii comperimus figmentum, ut notitias ab aliis conscriptas proderent, quas sapissime suae meditationi adhibentes memoriter discerent, quod mendaciter gestificarent. Sed ut manifeste rei veritas pateret, adductus est Ricesvindus, qui ita testificaverat, eo quod divinam (2), nomine Simplitiam, per jussionem supradicti Martiani episcopi ad ejus praesentiam cum Doritione perduxisset, quam ille de vita Regis, aut sua consulisset; qui dum in nostra consideret praesentia sub testificatione divini dominis professus est, nihil suo testimonio suprascripto de ore Martiani Episcopi cognovisse, nisi quod in tempore instigatus accepta notitia cum comminatione fuerat meditatatus, ea fuisse in judicio testificatus. Insuper adstiterunt testes Scivila et Gundulfus, qui sub juramento testificati sunt

(1) *Judicio de est, aut nostri legendum.*

(2) *Id est, divinatricem.*

ipsum Ricesvindum non fuisse aetatis legitimae ad testificandum, eo quod non habebat quartum decimum annum, et e duobus testibus Dormitio cum remansisset solus, illicitum fuit soli credere. Porro Fronca, et Honorata confessa sunt Simplitiam post se singularem cum episcopo non dimisisse, sed sicut pariter ingressae sunt pariter et egressae: neque aliqua ibi talia audisse, sicut in priori eorum testimonio habebatur: addentesibi cum sacramenti interpositione nec priore testimonio ita ut scriptum legebatur, testificasse: et quia literas ignorabant rusticitate se deceptas dicebant. Si quidem am vilis eorum existebat persona, ut contra Summi Pontificis non admitteretur accusatio tam abjecta. De ancilla vero nomine Ustania, quod objectum est ei, eo quod bestiarum (1) eam habuisset, ex quibus unum testem discutientes nomine Gregorium presbyterum, dixit nobis quia vidisset eam ingredi in cubiculo episcopi, quod et reliqui temporis illius testes ita dixerant. Nos autem veritatem ad liquidum perquirentes probationem invenimus, id est, Tonantium presbyterum, Joannem diaconum, Loailanem subdiaconum, qui suo sacramento testificati sunt, quia posteaquam ad Episcopatum venit Martianus episcopus, ancilla supradicta claves cubiculi episcopi numquam tenuisset, nisi germanus suus, nomine Velesarius, tenens cubiculum episcopi causa germanitatis ad ipsum recurreret, non vestuariae officium perageret.

Deinde ventum est ad id quod contra Principem dicebatur oblatrasse, quod eorum conditionibus reseratis, qui hoc ipsum visi sunt testificasse, didicimus falsum esse: quia neque principis, neque cujusquam tetigerat nomen, cum per amaritudinem de quibus criminabatur, dixisse inveniebatur. Bonellae autem, cujus discussio primum Astigi, et postea Spali, habita describitur, quamquam non publice, sed occulte fuerit inquisita, tam varium extitit testimonium, ut quod in confessione Astigitana die quo mandata est dixit fuisse factum, in Spalensi alio die referat gestum. Cui quia sola erat eo de se crimen confessa fuerat, atque in poenis constituta haec dixerat, et ancilla erat, credi contra personam ipsius iniquum fuit. Cetera vero ac singula quae nobis data fuerunt ad relegendum perquirentes, non culpas unde deciretur invenire potuimus, sed inquisitiones vilissimas et malivolas apertissime reperimus. Sed et nunc in nostro judicio prolata sunt clerici, id est, Trasoarius, Stefanus, Adeodotus, et Hospitalis, qui sub vinculis placitorum ab

(1) *Vestuaria postea nominat.*

Habentio episcopo tenebantur adstricti, ut contra Martianum episcopum deberent testificare mendaciter: quae placita per Habentium episcopum nobis data, nostro judicio sunt illis redita, quae recepta aperta confessionem manifestaverunt, se conditiones accepisse per Timotheum, tum clericum, modo autem diaconum, ab Habentio Episcopo dirutas cum placito Adeodati clerici, in quas olim Dormitio et Ricesvindus testificaverant, iusta quas deberent rursus contra eundem Martianum episcopum, et ipsi falsa et plura testificare: sed nihil se scire de his quae conditiones illae continebant, sub juramento testificati sunt. Quod non solum ipsi confessi sunt, sed et per confessionem Timothei diaconi hoc ad nos pervenisse manifestum est, unde apertissime datur intelligi, primum ejus consilio et ope tanta in illum fuisse crimina congesta, cujus etiam et testificatio extitit, et post eam accusatio per Timotheum diaconum inuenta est falsa: hinc enim in hoc studio eum laborasse didicimus, quoniam antequam examinatione episcoporum crimina ipsa de quibus accusatus est Martianus episcopus ventilarentur, consensum jam pro suo episcopatu comperimus conscriptum: quae de re prolata est sententia ex Calcedonensi concilio, era octava decima, qui hujusmodi crimen fratris vel conjurationem condemnat, ita dicens: *Conjuratum et conspiratum crimen quod (apud grecos dicitur fratris) et publicis etiam legibus certum est penitus inhi-veri, hoc multo magis in Sanctam Dei Ecclesiam efficaciter convenit abdicari. Siqui vero derici, seu monachi inventi fuerint conjurantes, aut fratris, vel factiones aliquas componentes suis episcopis, aut aliis clericis, omnimodo cadant de proprio gradu.* Sed et adstiterunt etiam *Gonderes et Nepotianus*, quos falsis criminibus apud bonae memoriae Dominum Sisenandum regem acusaverat. Quorum causa quia graviter patrocinante canone periclitabatur, sed et alis multis accusationibus urgebatur, atque ex nimia sua severitate, tam in fratribus, quam in familiis Ecclesiae impie egisse convincebatur; tunc nos conversi ad ordinatores ejus, quid de eo censerin, exquisivimus: ipsius autem unius subreptionem, et alterius innocentiam comprobantes, judicii sui decreto elegerunt removere de sede Astigitanae ecclesiae Habentium episcopum, atque ac si sera (1) restituere pontificem Martianum: quorum sententiae, tan divina pietas, quam nostra congregationis unanimitas, favorem exhibentes, quoniam (ut quidam Patrum ait) nunquam puduit

(1) *Forte etsi sero.*

in melius retorsisse sententiam; meliori eorum judicio consona voce praebentes assensum, robur conferimus Deo confirmante perpetuis temporibus valiturum. Porro de Habentio episcopo haec nostrae moderationis sententia humanitate concilii promulgatur, ut pro praemis excessibus suis sub satisfactione poenitentiae apud fratrem nostrum honore retento subdatur, quatenus et crebra compunctione purgetur, et a tanti facinoris vitio corrigatur. De judicibus autem sub quorum praesentia frater noster Martianus episcopus dudum est delectus, haec per nos reperit indagatio veritatis: Quoniam non astu, neque depravando judicium, sed fefellit eos fallacia testium; idcirco et Habentio et Martino episcopis contra eos intercludimus additum appellationis: quod si quisquam eorum contra eos vel hanc judicii nostri formulam, quam pro pace Ecclesiae et scandalii remotione volumus temperare... crediderit reclamandum, tum noverit se excommunicatione esse privatum, et honore dejectum... decretum judicii in Praetorio Toletano in ecclesia sanctae Leocadiae martyris, sub die quinto Idus Januarii, anno feliciter secundo regno glorioso Domini nostri Chintiliani regis, era DCLXXVI.

Ego Selva, etsi indignus Ecclesiae Narbonensis Episcopus, hoc decretum a nobis editum SS.

Ego Julianus, etsi indignus Ecclesiae Braecensis Episcopus, hoc decretum SS.

Ego Eugenius Dei miseratione Ecclesiae Toletanae episcopus, hoc decretum a nobis editum SS.

Ego Honoratus Ecclesiae Spalensis Episcopus hoc decretum SS.

In nomine Domini ego Protasius Sanctae primae Sedis Tarraconensis Ecclesiae Episcopus, hoc decretum a nobis editum SS.

Conantius Episc. SS. Palent.

Bonifa Episc. SS. Caur.

Sesuldu Episc. SS. Empor.

Vigintinus Episc. SS. Bigastr.

Eusebius Episc. SS. Basti.

David Episc. SS. Aurien.

Acutulus Episc. SS. Elenen.

Anatolius Episc. SS. Lutub.

Hilario Episc. SS. Compl.

Sisisclus Episc. SS. Elbor.

Joannes Episc. SS.

Helpidius Episc. SS. Tirason.

Hosulfus Episc. SS. Oscen.

Braulio Episc. SS. Caesaraug.

Hola Episc. SS. Barcin.

Suavila Episc. SS. Oretan.

Hiechila Episc. SS. Salm.

Anastasis Episc. SS. Tud.

Wiariscus Episc. SS. Olisp.
 Fructuosus Episc. SS. Ilerd.
 Profuturus Episc. SS. Lemic.
 Servus Dei Episc. SS. Calibr.
 Montesis Episc. SS. Igedit.
 Ariulfus Episc. SS. Port.
 Vasconius Episc. SS. Luc.
 Amanungus Episc. SS. Auc.
 Dominus Episc. SS. Auson.
 Serpentinus Episc. SS. Ilic.
 Egila Episc. SS. Oxom.
 Justus Episc. SS. Accit.
 Hoscandus Episc. SS. Astur.
 Hildiselus Episc. SS. Segont.
 Gotomarus Episc. SS. Irien.
 Farmus Episc. SS. Visen.
 Renatus Episc. SS. Conimbr.
 Donarius Presb. SS.
 Guamba qui et Petrus SS. arcediaconus.

APÉNDICE V.

BULA DE URBANO II,

restituendo al arzobispo D. Bernardo y á sus sucesores en la antigua primacia de España.

Urbanus episcopus, servus servorum Dei; reverentissimo fratri Bernardo Toletano archiepiscopo, ejusque successoribus, in perpetuum. Cunctis, sanctorum decretales scientibus institutiones, liquet, quantæ Toletana ecclesia dignitatis fuerit ex antiquo, quantæ in Hispanis, et Gallicis regionibus auctoritatis extiterit, quantæque per eam in ecclesiasticis negotiis utilitates accreverint. Sed peccatorum populi multitudine promerente, à Sarracenis eadem civitas capta, et ad nihilum Christianæ religionis illic libertas redacta est, adeò ut per annos CCC.^{os} pæne LXX.^a nulla illic vigeret christiani pontificii dignitas. Nostris autem temporibus divina populorum suum respiciente misericordia, studio Ildefonsi, gloriosissimi regis, et labore christiani populi, sarracenis expulsis, christianorum juri Toletana est civitas restituta. Igitur voluntate, et consensu unanimi comprovincialium populorum pontificum, atque principum, et Ildefonsi excelentissimi regis, te frater charissime Bernarde primum illius urbis post tanta tempora præsulem eligi Divinæ placuit examini Majestatis. Et nos ergo miserationi supernæ gratiæ respondentes, quia per tanta terrarum, mariumque discrimina Romanæ auctoritatem ecclesiæ suppliciter expetisti, auctoritatem pristinam Toletanæ ecclesiæ restituere non negamus. Gaudemus enim, et corde lætissimo, magnas, ut decet Deo gratias agimus, quod tantam nostris temporibus dignatus est christiano populo præstare victoriam,

statumque ejusdem, urbis, quoad nostras est facultates stabilire, atque augere, ipso adjuvante, peroptamus. Tum benevolentia ergo Romanæ ecclesiæ solita, et digna Toletanæ ecclesiæ reverentia, tum charissimi filii nostri, prætantissimi regis Ildefonsi precibus invitati, pallem tibi frater Ven. Bernarde, ex apostolorum Petri, et Pauli benedictione contradimus plenitudinem scilicet omnis sacerdotalis dignitatis. Teque, sicut ejusdem urbis antiquitus constat extitisse pontifices, in totis hispaniarum regnis primatem, privilegii nostri sanctione statuimus. Palleo itaque in missarum celebrationibus uti debebis tantum in præcipuis festivitatibus. Tribus diebus in Nativitate, in Epiphania, Hypopanton, Cœna Domini, Sabbato Sancto, tribus diebus in Pascha, in Ascensione. Pentecoste: tribus solemnitatibus Sanctæ Mariæ, Sancti quoque Michaelis, et Sancti Joannis Baptistæ: in omnibus natalitiis Apostolorum, et eorum martyrum, quorum pignora in vestra ecclesia requiescunt: Sancti Martini quoque, et Ildefonsi confessorum, et omnium Commemoratione Sanctorum: in consecrationibus ecclesiarum, episcoporum, clericorum; annuo consecrationis tuæ die, natali etiam Sancti Isidori, et Leandri. Primatem te universi Hispaniarum præsules respiciant, et ad te, si quid inter eos quæstione dignum exortum fuerit, referent. Salva tamen Romanæ auctoritate Ecclesiæ, et metropolitano privilegio singulorum. Toletanam ergo ecclesiam jure perpetuo tibi, tuisque, si Divina præstiterit gratia, successoribus canonicis, tenore hujus privilegii confirmamus unâ cum omnibus ecclesiis, et diocesisibus, quas proprio jure noscitur antiquitus possedis; præcipientes de iis quæ sarracenorum ad præsens subjacent ditioni, ut cum eas Deo placuerit potestati populi restituere christiani, ad debitam ecclesiæ vestræ obedientiam referantur. Illarum etiam civitatum dioceses, quæ sarracenis invadentibus, metropolitanos proprios perdiderunt, vestræ ditioni eo tenore subjicimus, ut quoad sine propriis extiterint metropolitanis, tibi ut proprio, debeant subiacere. Si verò metropolis quælibet in statum fuerit pristinum restituta, suo quæque diocesis metropolitano restituatur. Neque tamen ideo minus tua debet studere fraternitas, quatenus unicuique metropoli suæ restituatur gloria dignitatis. Hæc et cetera omnia quæ ad antiquam Toletanæ sedis dignitatem, atque nobilitatem probari poterunt pertinuisse, auctoritate certa Sedis Apostolicæ concessionem, nos tibi, tuisque successoribus perpetuo possidenda concedimus, atque firmamus. Te reverentissime frater affectione intima exortamus, quatenus dignum te tantum honore pon-

tificii semper exhibeas, christianis ac sarracenis sine offensione semper esse procurans, et ad fidem infideles convertere, Deo largiente, verbis studeas et exemplis. Sic exterius Pallei dignitate et primatus prærogativa præcellas in oculis hominum, ut interius virtutum excellentia polleas coram supernæ oculis majestatis. Plane hoc nostræ privilegii sanctionis, si quis in crastinum archiepiscopus, aut episcopus, si quis rex, si quis princeps, si quis dux, si quis marchio, si quis præfectus, si quis judex, si quis comes, si quis vicecomes, si qua persona magna, vel parva, potens aut impotens scienter infringere, vel ausu temerario violare præsumserit, secundo, tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, à Christi, et Ecclesiæ corpore auctoritate eum potestatis apostolicæ segregamus. Conservantibus autem pax à Deo, et misericordia præsentibus ac futuris sæculis conservetur. Amen.

Datum Anagninæ, per manus Joannis Diaconi Ste. Rom.º Eccl.º Psignatoris Dñi Urbani secundi Papæ. Idibus Octobris. Anno Domini Incarnationis millesimo, octogesimo octavo I^o dictione undecima. Anno Pontificatus ejusdem Dñi. Urbani Papæ. Primo.

APÉNDICES GENERALES.

EN CONTINUACION DEL IDACIO ILUSTRADO

PUESTO EN EL TOMO IV.

APÉNDICE VI.

CRONOLOGÍA DE UN ESPAÑOL ANÓNIMO DEL SIGLO SEXTO. HASTA HOY NO PUBLICADA.

En el mismo siglo VI en que Idacio, obispo de Galicia, escribió su cronicón, continuando el de S. Jerónimo, florecia en España otro escritor cuyo nombre ignoramos, por lo que le ponemos con dictado de anónimo. Este escribió ántes que concluyese Idacio su breve Cronicon; ambos despues del medio del siglo VI. El primero en el año de 562, y el segundo en el año de 569. Pero aunque el anónimo acabó de escribir siete años ántes que Idacio, con todo eso debemos posponerle, por cuanto Idacio, continuando el cronicón de S. Jerónimo y de Eusebio, se enlazó con ellos por el seguimiento de unas mismas épocas cronológicas.

El tiempo en que escribió este anónimo consta haber sido en el año de 562, corriendo la era española 600, como expresa al fin del núm. 2, y así tiene ya de antigüedad 1188 años. Que fué español consta por el uso de la era española, familiar únicamente á los de nuestra nación, sin que se pueda tergiversar el cómputo, ni decirse adventicio, así por la reduccion que

TOMO IV

hace de la era á los años comunes con la baja de los precisos treinta y ocho años, como por hacer la suma contrayéndola al año en que escribia, caracterizándole segun los dos principios de la era española y la cristiana, y por cuanto es un precioso documento para nuestra cronología, no sólo en cuanto al exceso de la era española á la cristiana, sino en lo que mira á la voz de la Natividad del Redentor, le citamos y alegamos en el tomo II, pág. 7.

Allí mismo dijimos el manuscrito de donde le hemos tomado, que es de un libro de pergamino de la universidad de Alcalá, en donde están las crónicas de Eusebio y los continuadores, segun queda prevenido en el tomo IV, pág. 419.

Este documento tiene errados bastantes números y algunas voces; pero no he querido alterar por darle fielmente como se halla.

Abreviatio omnium temporum, simulque nunc scrupulose collecta.

1 Ab Adam usque ad diluvium anni II CCXLII.

A diluvio usque ad Abraham anni DCCCCXLII.

Ab Abraham usque ad Moysem, et exitum Israel de Egipto anni DV.

A Moyse usque ad Salomonem, et templi ædificationem, anni CCCCLXXX.

Ab ædificatione Templi usque ad captivitatem Samariæ anni CCL.

A captivitate Samariæ per Senacherib usque ad captivitatem Hierusalem, et Templum incensum, per Nabuzardan, anni CLXV.

A captivitate usque ad restaurationem anni LXX.

A restauratione Templi usque ad Hircanum regnaverunt Pontifices per annos CCCCLXXXIII.

Post quos alienigena regit a regno Herodis usque ad XLII annum Augusti, in quo natus est Christus Dominus, annis XXXIII.

2 Ab Adam ergo usque ad Nativitatem Christi anni V CLXIX (V CXCIX).

A diluvio usque ad Nativitatem Christi anni II DCCCCLVII.

Ab Abraham usque ad Nativitatem Christi anni II XV.

Ab egressu Moysi de Egipto anni I CCCCIX.

A Salomone, et ædificatione Templi anni I XXX.

A Nativitate Christi usque nunc, id est, usque ad Eram DC. anni DLXII.

3 Fiunt simul ab Adam usque in Eram præsentem anni V DCCLII.

A diluvio usque ad idem anni III DXXX.

Ab Abraham usque ad idem anni II DLXXXVIII.

A Moyse usque ad idem anni II LXXIV.